

TUTKIMUSRAPORTTI

RAUMA

Vanha Rauma

(Kallivahe 1)

Keskiaikaisen kaupunkitontin arkeologinen koekaivaus
25. - 26.4.2016

AKDG 4720:12

MUSEOVIRASTO

ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT

KOEKAIVAUSRYHMÄ

JAN-ERIK NYMAN

Tiivistelmä

Rauman keskiaikaisella kaupukialueella sijaitsevalle kiinteistölle 684-1-131-177 on suunniteltu rakennettavaksi uusi pihasauna aikaisemmin puretun ulkorakennuksen tilalle. Museoviraston koekaivausryhmä sai tehtäväksi selvittää sijaitseeko hankkeen vaikutusalueella muinaismuistolain (295/1963) rauhoittamia ja jatkotutkimuksia vaativia kerrostumia tai rakenteita. Koekaivausryhmä toteutti koekaivauksen virkatyönä kahden päivän aikana 25.-26.4.2016. Rakennuspaikalle avattiin 4 m² kokoinen koeoja, josta kävi ilmi että paikalla on paksu 1900-luvulle ajoittuva täyttö- ja purkukerros, joka liittyy 1890-luvulla rakennettuun piharakennukseen. Tämän alla oli multainen pihakerros, josta löytyi pääosin 1700-1800-luvuille ajoittuvaa esineistöä. Kerroksen pohjasta havaittiin myös tarkemmin ajoittamaton kiveys. Pihakerroksen alla oli puhdas pohjahiekka, jossa erottui kaksi mahdollista auranjälkeä.

Kannen kuva: Apulaistutkija Sara Perälä kaivaa koeojaa, kuvattu lännestä. AKDG 4720:12

Sisällysluettelo

Kansilehti	
Tiivistelmä	
Sisällysluettelo	1
Arkisto- ja rekisteritiedot	2
Sijaintikartat	3
1. JOHDANTO	5
2. TUTKIMUSHISTORIA	6
3. KOHTEEN SIJAINTI JA KUVAUS	7
4. TUTKIMUSMENETELMÄT	10
5. KAIVAUSHAVAINNOT	10
6. LÖYDÖT	14
7. YHTEENVETO	17
8. LÄHTEET	18
9. DIGIKUVALUETTELO	18
Yleiskartta	19

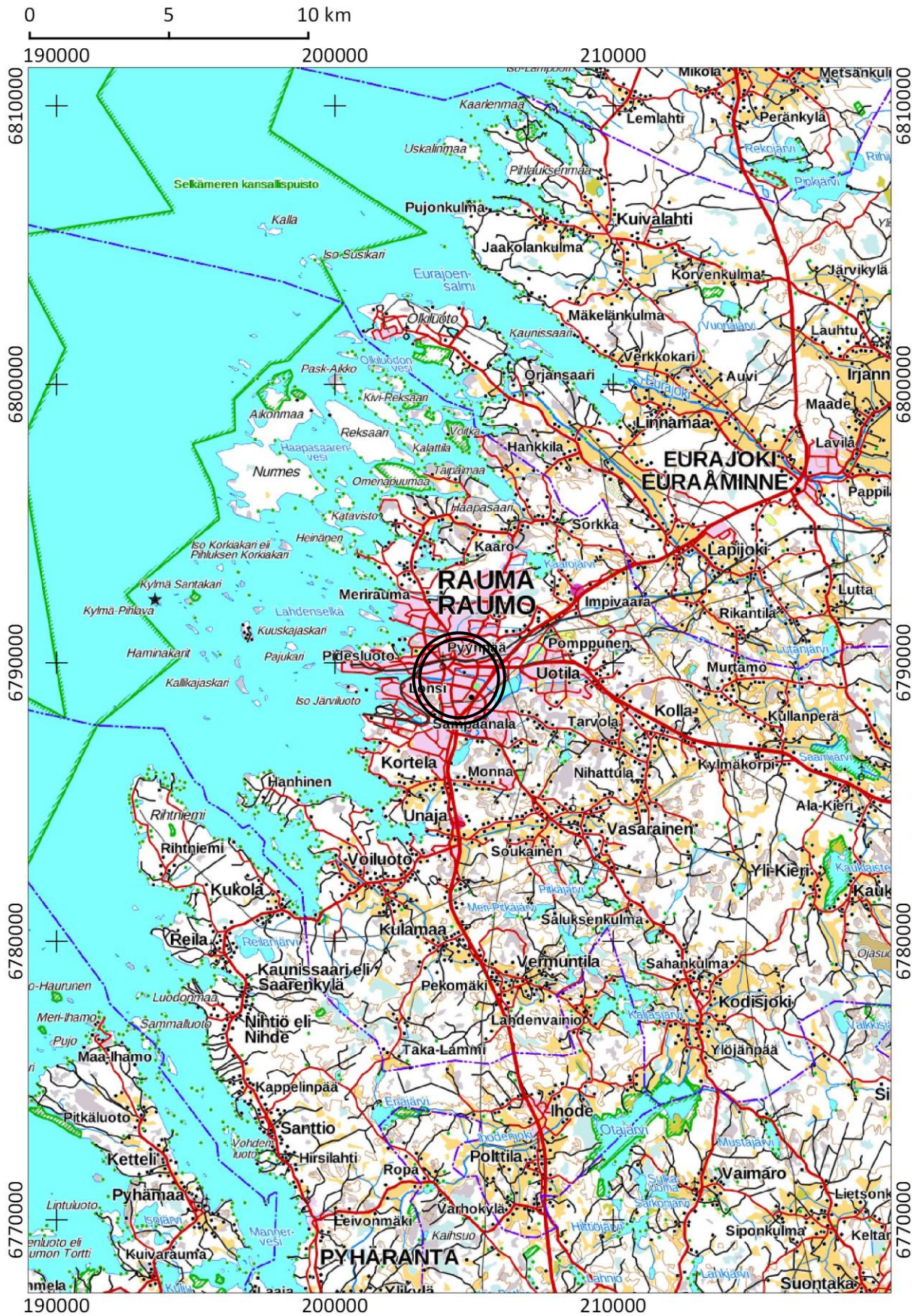
Arkisto- ja rekisteritiedot

Kohteen nimi:	RAUMA Vanha Rauma (Kallivahe 1)
Muinaisjäännöslaji:	Keskiaikainen kaupunki
Muinaisjäännösrekisterino:	684500001
Inventointinumero:	-
Tutkimuksen laatu:	Koekaivaus
Kenttätyönjohtaja:	Jan-Erik Nyman, FM
Apulaistutkija:	Sara Perälä, FM
Tutkimuksen rahoittaja:	Museovirasto (virkatyö)
Kenttätyöaika:	25. - 26.4.2016
Tutkittu ala:	4,0 m ²
Maakunta:	Satakunta
Kunta, kylä:	Rauma, Rauma
Kiinteistötunnus:	684-1-131-177
Peruskartta, TM35-lehtijako:	M3143R
Peruskartta, Yleislehtijako:	1132 07 Sampaanala
Tutkitun alueen keskikoordinaatit:	N: 6789379 E: 204470 (ETRS-TM35-FIN)
Tutkitun alueen korkeus:	Z: 5,0 - 5,5 (N2000)
Kohteen lähin osoite:	Kallivahe 1, 26100 Rauma
Kaivauslöydöt:	KM 40965:1-23. Saviastian paloja ja liitupiipun katkelmia. Diar. 7.7.2016.
Aikaisemmat tutkimukset:	2008-2009 Päivi Hakanpää, inventointi 2012 Katja Vuoristo, inventointi
Aikaisemmat löydöt:	-
Digikuvat:	AKDG 4720:1-16, luettelo s. 18
Kartat:	Yleiskartta 1:250, A4, s. 19
Liitteet:	Poistetut löydöt (3 sivua)
Tutkimusraportti:	Museoviraston arkisto, Helsinki

RAUMA Vanha Rauma (Kallivahe 1)

N: 6789379 E: 204470 (ETRS-TM35FIN) Z: 5,0 - 5,5 (N2000)

1: 200 000

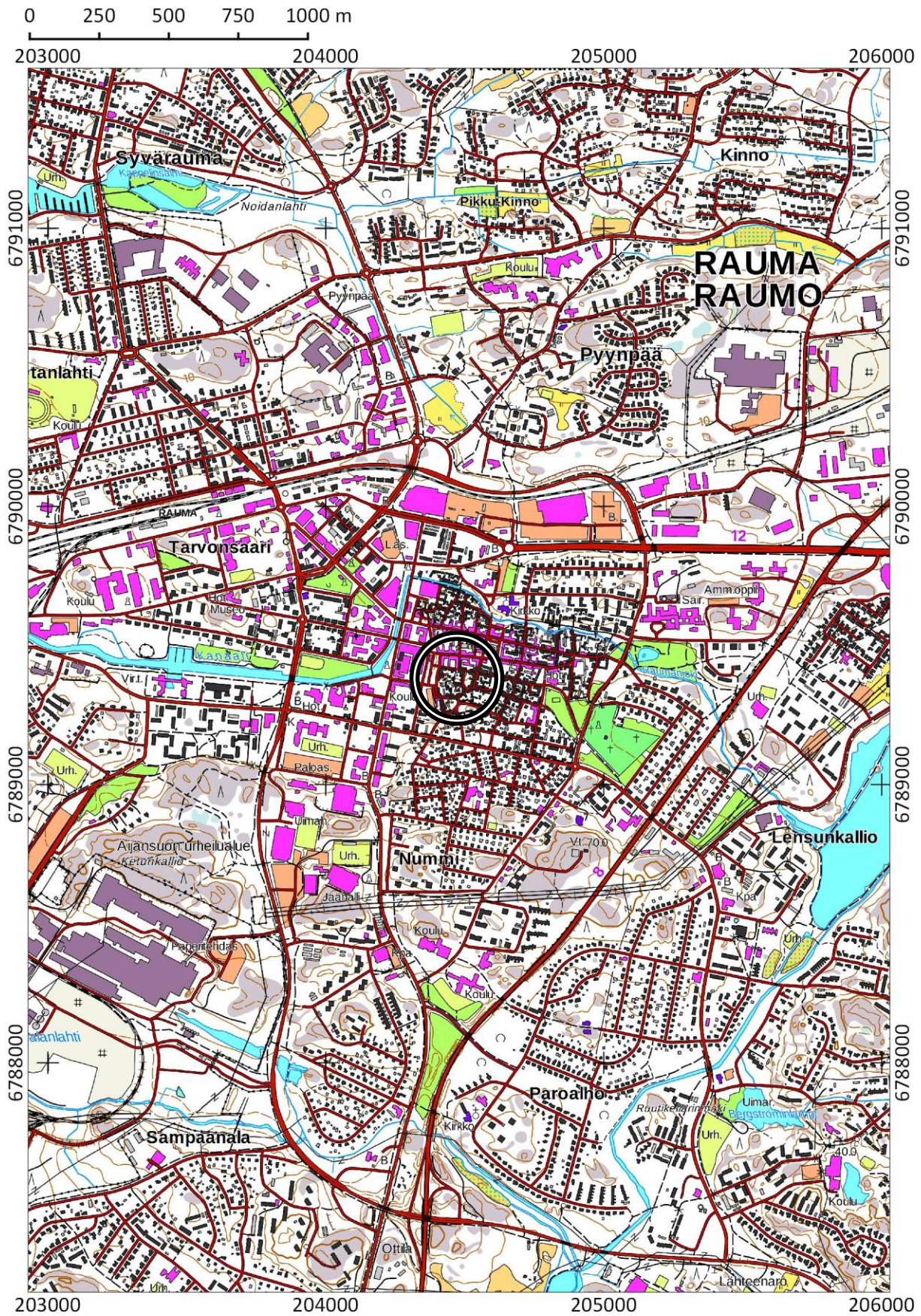

© Maanmittauslaitos 2016

RAUMA Vanha Rauma (Kallivahe 1)

N: 6789379 E: 204470 (ETRS-TM35FIN) Z: 5,0 - 5,5 (N2000)

1: 20 000

© Maanmittauslaitos 2016

1. JOHDANTO

Rauman kaupungissa sijaitsevalle kiinteistölle 684-1-131-177 on suunniteltu rakennettavaksi uusi pihasauna aikaisemmin puretun ulkorakennuksen tilalle. Kiinteistö sijaitsee Rauman keskiaikaisella kaupunkialueella ja on kaupunkiarkeologisissa inventoinneissa todettu kuuluvan suojeluluokkaan 2, eli alueella on mahdollisesti säilyneitä kulttuurikerroksia, jotka voivat olla tutkimuksellisesti mielenkiintoisia. Kaupungin vanhat kulttuurikerrokset ja rakenteet ovat muinaismuistolain (295/1963) rauhoittamia kiinteitä muinaisjäännöksiä. Tästä johtuen Museovirasto totesi maanomistajalle annetussa lausunnossa (MV/42/05.03.00/2016), että suunnitellulla rakennuspaikalla tulee tehdä arkeologiset koetutkimukset, jotta saadaan selvitettyä, onko paikalla säilynyt jäännöksiä historiallisista kaupunkikerroksista.

Museoviraston Kulttuuriympäristön suojelu -osasto antoi 5.4.2016 Museoviraston koekaivausryhmälle tehtäväksi suorittaa tutkimuksen. Tavoite oli selvittää sijaitseeko rakennushankkeen vaikutusalueella muinaismuistolain rauhoittamia kerrostumia tai rakenteita, jotka vaativat laajamittaisempia jatkotutkimuksia. Koekaivausryhmä toteutti tutkimuksen koekaivauksena kahden päivän aikana 25.-26.4.2016. Koekaivaus tehtiin virkätöinä ja Museovirasto kustansi tutkimukset, koska kyseessä oli pieni yksityinen hanke. Tutkittavana oleva alue oli noin 11 m² ja siitä tutkittiin 4,0 m². Koekaivauksessa toimi kenttätöryönjohtajana FM Jan-Erik Nyman ja apulaistutkijana FM Sara Perälä.

Helsingissä 25.7.2016

Jan-Erik Nyman, FM

2. TUTKIMUSHISTORIA

Rauman keskiaikaisella kaupunkialueella on tehty kaksi kaupunkiarkeologista inventointia, joista ensimmäisen suoritti Museoviraston tutkija Päivi Hakanpää vuosina 2008 ja 2009. Inventointiraportissa Hakanpää toteaa, että tutkittavana oleva kiinteistö 684-1-131-177 sijaitsee 1700-luvun puolivälin asemakaava-alueella. Hakanpää toteaa myös, että kiinteistöllä sijaitsee kolme puurakenteista asuinrakennusta ja kolme talousrakennusta ja että rakennukset ovat peräisin 1800-luvulta. Piha on nurmikko ja puutarhaa ja polut ovat sorapäälysteisiä. Hakanpään arvion mukaan kiinteistön vanhat kerrostumat ovat mahdollisesti säilyneet ja hän katsoi kiinteistön kuuluvan suojeluluokkaan 2, eli mahdollisesti ainakin osittain säilynyt ja/tai tutkimuksellisesti mielenkiintoinen alue (Hakanpää 2009:79)

Museoviraston Arkeologisten kenttäpalveluiden tukija Katja Vuoristo suoritti Raumalla vuonna 2012 kaupunkiarkeologisen täydennysinventoinnin, jolloin kyseinen kiinteistö tarkastettiin uudestaan. Uusia havain- toja ei kuitenkaan saatu ja suojeluluokkaan ei esitetty muutosta (Vuoristo 2012).

Rauman keskiaikaisella kaupunkialueella on 1960-luvulta lähtien tehty lukuisia arkeologisia kaivaustutkimuksia ja valvontatehtäviä. Tutkittavan kiinteistön kohdalla aikaisempia tutkimuksia ei ole tehty, mutta vuonna 2008 Rauman museo teki FM Aino Koivukarin johdolla Pappilankadulla ja Kallivaheella arkeologista valvontaa ja kaivaustutkimuksia kunnallisteknisten töiden takia. Valvonnassa kävi ilmi, että Pappilankadulla ja Kallivaheella on säilyneitä vanhoja kaupunkikerrostumia ja Pappilankatu 23:n kohdalla havaittiin mahdollinen liesirakenne (Koivukari 2008).

Valvonnan lisäksi vuonna 2008 avattiin kolmeen kohtaan pienehköjä kaivausalueita. Näistä ensimmäinen sijaitsi Pappilankadulla noin 35 m nyt tutkittavasta kohteesta koilliseen, toinen sijaitsi Kallivaheen ja Pappilankadun risteyksessä noin 25 m nyt tutkittavasta kohteesta kaakkoon ja kolmas Kallivaheella noin 20 m nyt tutkittavasta kohteesta kaakkoon. Pappilankadun kaivausalueelta paljastui useampia mahdollisia katukiveyksiä, joista vanhimman Koivukari ajoittaa 1600-luvun loppuun tai 1700-luvun alkuun. Kaivausalueelta paljastui myös puurakenteita, jotka liittyvät mahdollisesti Pappilankatua pitkin kulkeneeseen Kriipinojaan. Alueelta löytyi lisäksi mahdollinen 1500-luvulle ajoittuva klippinki, joka olisi näin tutkimuksen vanhin löytö. Pappilankadun ja Kallivaheen risteyksestä löytyi hirrestä rakennettu kaivo, joka Koivukarin mukaan on rakennettu viimeistään 1600-luvulla ja ollut käytössä 1800-luvun puoliväliin asti. Kallivaheella tutkittiin todennäköisesti puretusta rakenteesta peräisin oleva kivirakenne, jonka ajoitus jäi ajoittavien löytöjen puutteesta epävarmaksi (Koivukari 2008).

3. KOHTEEN SIJAINTI JA KUVAUS

Tutkimuskohde sijaitsee Rauman vanhalla asemakaava-alueella Kallivaheen ja Pappilankadun risteyksen luoteispuolella olevalla pientalokiinteistön 684-1-131-177 pihalla 300 m Rauman Fransiskaankirkosta lounaaseen. Kiinteistön pihapiiriin kuuluu kaksi Kallivaheen varrella ja yksi Pappilankadun varrella olevaa puista asuinrakennusta sekä kiinteistön länsiosassa pari peräkkäistä piharakennusta. Pohjoisessa kiinteistön pihaa rajaa lauta-aita. Kiinteistön asuinrakennukset ovat ilmeisesti 1800-luvulta. Tulevan saunarakennuksen kohdalla on aikaisemmin ollut piharakennus, joka on purettu 2000-luvun alussa. Kiinteistön piha-alue on pääosin avoin ja nurmipeitteinen. Pihalle johtava kulkuväylä on sorapäälysteinen. Pihan halki kulkee lähinnä pohjois-eteläsuuntaisia vesi- ja viemärputkia ja niihin kuuluvia kaivoja sijaitsee tulevan saunarakennuksen itäpuolella. Maanomistajan antamien tietojen mukaan tulevan saunarakennuksen pohjoispuolella on myös putkilinja. Piha-alue on suurimmilta osin tasainen ja sen korkeus on noin 5-6 m mpy. Etelässä maasto alkaa nousta kohti matalaa kallionyppylää, jonka reunalle Kallivaheen varrella olevat asuinrakennukset on pystytetty.

Kuva 1. Tutkimuskohde ja kuvan keskellä oleva suunniteltu rakennuspaikka, kuvattu kaakosta. AKDG 4720:1

Kuva 2. Näkymä kohti saunan suunniteltua rakennuspaikkaa, kuvattu lounaasta. AKDG 4720:2

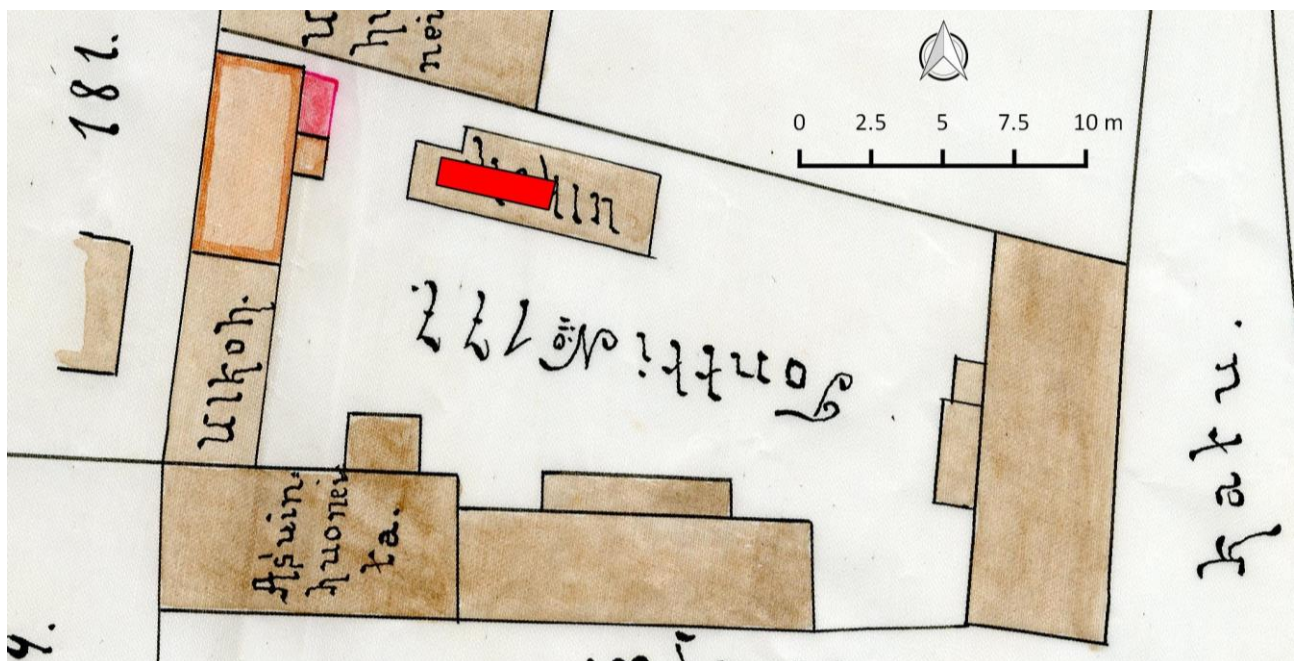
Rauman kaupunki on perustettu 1400-luvulla ja varhaisin, joskin hieman epävarma, historiallinen tieto Rauman olemassaolosta on vuodelta 1413. Mitään viitteitä siitä, että paikalla olisi sijainnut merkittävämpää asutusta varhais- tai sydänkeskiajalla ei ole ja varsinaiset historialliset lähteet Rauman kaupungista alkavat 1440-luvulta (Niukkanen et al. 2014:42). Vuoden 2010 kaivauksissa Kalatorilla radiohiiliajoitettiin vanha pelto-kerros 1350-luvun tuntumaan (Koivisto 2011:26). Kaupungin topografia on erilaisten maamuokkausten vuoksi ajan kuluessa muuttunut, joten alueen alkuperäisestä topografiasta ei ole tarkkaa tietoa. Tästä johtuen on myös haasteellista tarkasti määrittää milloin alue, johon Rauman kaupunki myöhemmin perustet-

tiin, nousi maankohoamisen myötä merestä. Alue koostui kuitenkin alun perin kahdesta mereen työntyvästä niemestä, joiden välissä sijaitsevasta merenlahdesta myöhemmin muodostui Raumanjoki (Hiekkänen 1983:39-41; Vuoristo 2012:7).

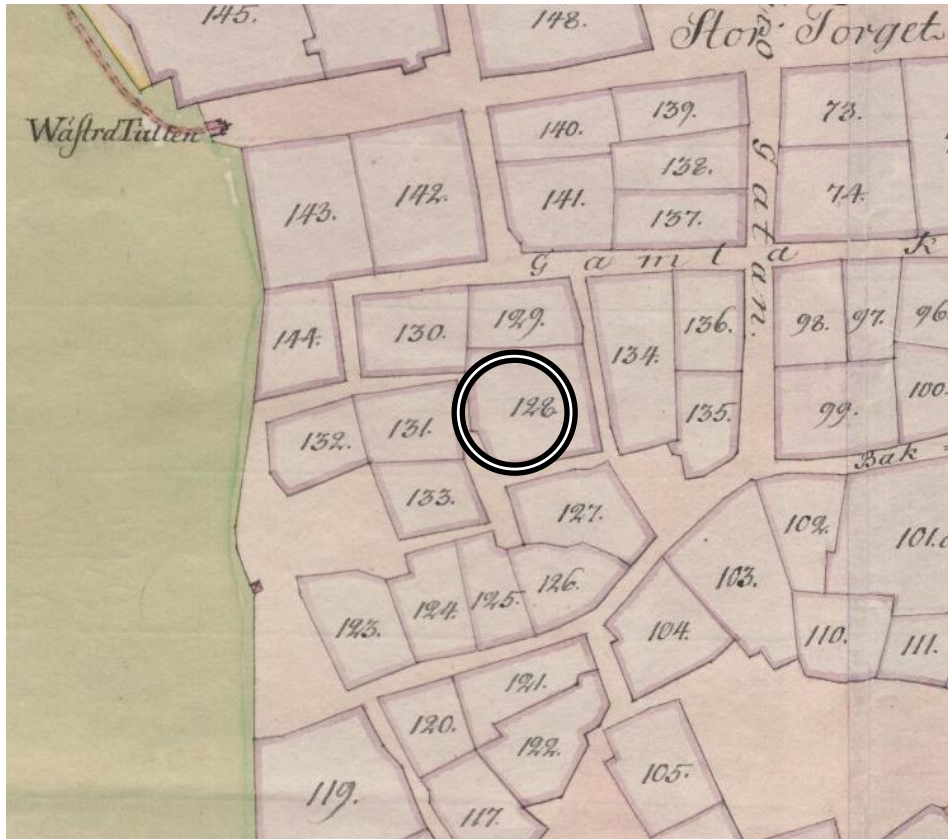
Rauman kaupunki on todennäköisesti alun perin sijainnut Pyhän Kolminaisuuden kirkon luoteispuolella. Hiekkasen esittämän rekonstruktioehdotuksen mukaan varhainen kaupunkiasutus on keskittynyt kirkon luoteispuolella olevalta torilta länteen päin lähtevälle kahdelle kadunvarrelle (Hiekkänen 1983:48). Raumalla on sattunut vuosisatojen aikana useita tuhoisia tulipaloja, joista suurempia ja tarkemmin tunnettuja paloja ovat vuoden 1640 palo ja erityisesti vuoden 1682 palo, jolloin lähes koko kaupunki tuhoutui (Lähteenoja 1932:44–45). Varhaisin kartta, joka valaisee Rauman kaupunkikuvaa, on Hans Hanssonin laatima kartta 1600-luvun keskivaiheilta. Tässä hyvin luonnosmaisessa kartassa näkyy yksi pääkatu, jota leikkaa kolme poikkikatuja sekä tori. Ensimmäinen luotettavammin asemakaavaa kuvaava kartta on maanmittari Dainel Gadolinin laatima kaupunkikartta vuodelta 1756 (Hakanpää 2009:14; Hiekkänen 1983:7; Lähteenoja 1946:89).

Tutkimuskohteen itäpuolella on vielä 1700-luvulla ollut Kriipinoja -niminen puro, joka kyseisessä kohdassa on noudattanut suurin piirtein Pappilankadun linjausta (Hiekkänen 1983:38). Vuoden 1756 kaupunkikartassa tutkimuskohde sijaitsee Tibiander -nimisen henkilön omistamalla Sucka -nimisellä tontilla, joka kattaa nykyiset tontit 177 ja 178. Tontti jaetaan kahtia ilmeisesti jo 1700-luvun loppupuolella ja vuonna 1800 tontit omistavat suojelusmies Erik Frandén ja tynnyrintekijä Joh. Sandström. Viimeistään vuonna 1841 tonttien rajat noudattavat nykyisiä kiinteistörajajoja. Suckan tontin jakautumisesta jälkeen tontti 177 on nimeltään Iso-Sukk ja tontti 178 Wähä-Sukk. Vuodelta 1893 on Iso-Sukan tontista muutospirustus, josta käy ilmi että tontilla oli rakennusrivit sekä Pappilankadun että Kallivahen varrella. Näiden rakennusrivien lisäksi oli tontin länsilaidalla yksi rakennus. Tontin pohjoisilaidalle suunniteltiin rakennettavaksi ulkorakennus (Nurmi-Nielsen <<http://www.rauma.fi/koe-kaupunki/vanha-rauma/vanhan-rauman-rakennukset>> 18.7.2016).

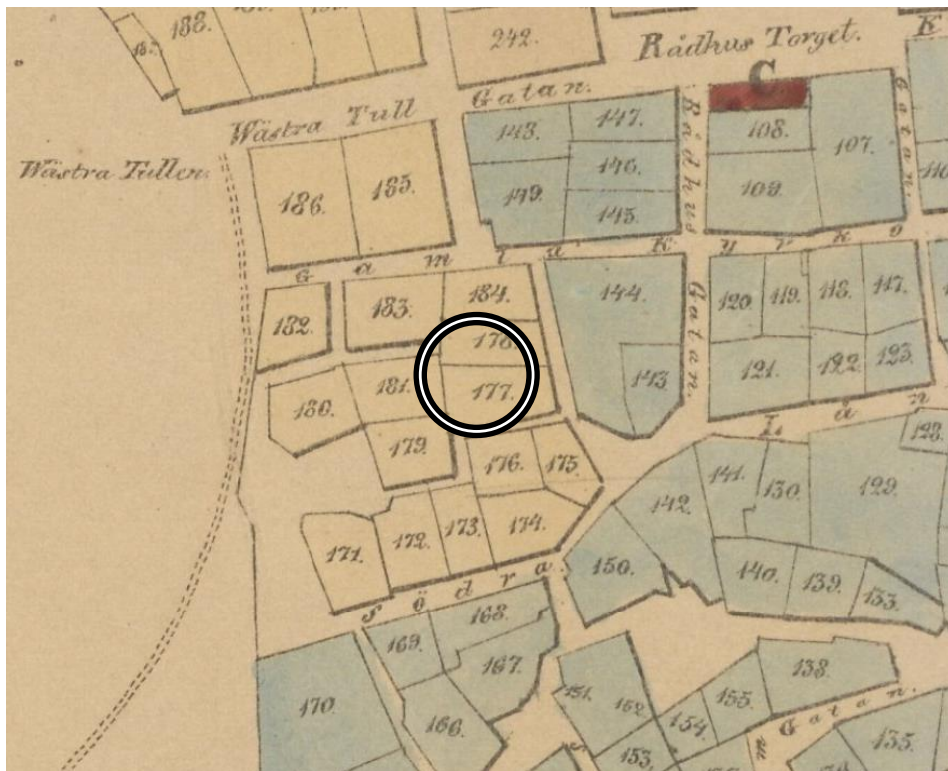
1890-luvulla rakennettu ulkorakennus sijaitsi samalla paikalla kun 2000-luvun alussa purettu ulkorakennus, joten on melko varmaa että kyseessä on sama rakennus. Vuoden 2016 koejoja sijaitsee näin keskellä 1890-luvulla rakennetun ulkorakennuksen rakennuspaikkaa.

Kuva 3. Ote tontin 177 muutospirustuksesta vuodelta 1906, johon kaivetun koejojan sijainti on merkitty punaisella. Lähde: Rauman museo.

Kuva 4. Ote Johan Tillbergin laatimasta kopiosta vuodelta 1808 Daniel Gadolinin kaupunkikartasta vuodelta 1756, johon tutkimuskohde on ympyröity. Lähde: Kansallisarkisto Rauma Ira* 2/-

Kuva 5. Ote C. W. Gyldeénin laatimasta kaupunkikartasta vuodelta 1841, jossa tutkimuskohde on ympyröity. Kartan tontti 177 vastaa muodoltaan täysin nykyistä kiinteistöä. Lähde: Kansallisarkisto Rauma Ira* 3/-

4. TUTKIMUSMENETELMÄT

Koekaivauksessa tutkittiin suunniteltua saunan rakennuspaikkaa kaivamalla sen kohdalle 4 x 1 m kokoinen koeoja. Rakennuspaikka ei ollut merkitty maastoon, mutta maanomistajan puoliso oli paikan päällä osoittamassa varsin tarkasti tulevan rakennuksen sijaintia. Puolison antamien tietojen mukaan rakennuspaikan pohjoisreunamilla on mitä ilmeisemmin suurin piirtein itä-länsisuuntainen putkilinja, joten koeojaa päätettiin avata rakennuspaikan eteläosaan, jossa mahdolliset vanhat kulttuurikerrostumat olisivat olettavasti paremmin säilyneitä. Tulevan rakennuksen pinta-ala on noin 11 m² ja koekaivauksessa tutkittiin noin kolmasosa tästä alueesta.

Edeltävänä yönä ja aamulla oli satanut runsaasti lunta ja maapinta oli näin lumen peitossa tutkimusta aloitettaessa. Maa ei kuitenkaan ollut jäänyt, joten tämä seikka ei haitannut kaivamista. Tutkimus toteutettiin yksikkökaivauksena, jossa maakerrokset ja rakenteet kaivettiin ja dokumentoitiin erillisinä yksiköinä. Maakerrosyksiköt (Y) ja rakenteet (R) nimettiin juoksevilla numerosarjalla. Koeoja kaivettiin lapiolla ja kaivauslastalla. Kaivettua maata ei seulottu ja löydöt otettiin talteen yksikkötarkkuudella. Koeojan sijainti mitattiin VRS-RTK -laitteella (Topcon Hiper SR) avulla, jonka tarkkuus on ± 2 cm. Mittaukset suoritettiin valtakunnallisessa ETRS-TM35FIN-tasokoordinaatistossa ja N2000 korkeusjärjestelmässä. Koeojan tasot ja profiilit sekä koeojasta paljastuneet rakenteet dokumentoitiin valokuvaamalla digitaalikameralla ja niistä tehtiin kirjallisia muistiinpanoja. Tarkempaa dokumentointia vaativia kerrostumia tai rakenteita ei koekaivauksessa löytynyt. Maanomistajan kanssa sovittiin, että koeojaa saa jäädä koekaivauksen jälkeen peittämättä, koska rakennustyöt alkaisivat varsin pian.

Jälkityövaiheessa laadittiin Maanmittauslaitoksen maastokartan pohjalle yleiskartta mittakaavaan 1:250, johon lisättiin koeojan sijainti ja muut havainnot. Koekaivauksen löydöt ovat peräisin sekoittuneista ja/tai vaikeasti ajoitettavista konteksteista, joten vain otos tallennettiin Kansallismuseon kokoelmiin. Tallennetut löydöt ovat luetteloitu Kansallismuseon kokoelmiin päänumerolla KM 40965. Muut löydöt kuvailtiin jälkitoissa sanallisesti, jonka jälkeen ne poistettiin. Tutkimuksessa otetut digitaaliset valokuvat on luetteloitu Museoviraston kuvakokoelmiin päänumerolla AKDG 4720.

5. KAIVAUSHAVAINNOT

LO-nurkka	LU-nurkka	KO-nurkka	KA-nurkka	Korkeus m mpy
N 6789379,04 E 204468,29	N 6789380,00 E 204468,47	N 6789379,15 E 204472,47	N 6789378,16 E 204472,23	5,13-5,24

Taulukko 1. Koeojan nurkkakoordinaatit (ETRS-TM35FIN) ja pintakorkeudet (N2000).

Koeojasta paljastui, että pihanurmen alla oli noin 80 cm paksu multainen ja varsin perusteellisesti sekoittunut maakerros (Y1), joka sisälsi runsaasti 1900-luvulle ajoittuvaa talous- ja rakennusjätettä. Tarkasti ajoitettavia löytöjä ovat 1 pennin arvoinen kolikko vuodelta 1964 ja kolme kiväärinpatruuna vuosilta 1942 ja 1943. Kerroksessa oli lisäksi tiiltä, soraa, kiviä ja hajanaisia paloja varsin lahoa puuta. Osa tiiliskivistä ovat leimalla varustettuja Lallin ja Höganäsin tulitiiliä ja kerroksesta löytyi myös uunikaakelin kappaleita. Uunikaakelissa on vihreä lasitus, mutta ne on ilmeisesti jossain vaiheessa maalattu valkoiseksi koska useassa palassa on lasituksen päällä valkoista maalia. Koeojan länsipäädyssä paljastui myös mahdollinen rikkonainen uunin pohja, joka koostui kookkaista kivistä ja betonilaatoista (R1). Kivet ja betonilaatat olivat irrallaan toisistaan ja epähuolellisesti ladottu, joten kyseessä voi myös olla pelkästään haudattua purkukiveä ja -betonia. Rakenne paljastui noin 35 cm syvyydessä ja ulottui 75 cm syvyyteen, eli lähes maakerroksen Y1 pohjaan asti. Betonilaatat ajoittavat rakenteen 1900-luvulle.

Kuva 7. Koeajan 1900-luvun jätettä sisältävästä multakerroksesta (Y1) löytyneitä tulitiliä. AKDG 4720:4

Kuva 6. Koeajan länsiosasta paljastunut kiveys (R1), kuvattu idästä. AKDG 4720:3

Kuva 8. Multakerroksen Y1 alta paljastunut multakerros Y2, kuvattu idästä. AKDG 4720:5

Kuva 9. Multakerroksen Y1 alta paljastunut multakerros Y2, kuvattu lännestä. AKDG 4720:6

Selvästi 1900-luvulle ajoittuvan sekoittuneen multakerroksen (Y1) alta paljastui noin 4,45 m mpy (N2000) tasossa 25 cm paksu ja koostumukseltaan hieman tiiviimpi ja homogeenisempi multakerros (Y2), joka sisälsi jonkin verran tyyppillisiä historiallisen ajan kaupunkilöytöjä kuten pienrautaa, saviastian paloja, lasia, liitupiippuja ja luuta. Kerroksessa ei ollut tarkasti ajoitettavia löytöjä, mutta suurin osa löydöistä lienee 1700-1800-luvuilta. Varmasti 1700-lukua vanhempaa löytöä ei kerroksesta saatu, mutta on toki mahdollista että ainakin joku pala tarkemmin ajoittamattomasta punasaviastia-aineistosta voisi olla jopa 1600-luvulta. Kerroksesta löytynyt lääkepurkin muovikansi osoittaa, että kerroksessa esiintyi myös jossain määrin varsin myöhäistä sekoittumista. Muovikansi on kuitenkin kerroksen ainoa selvästi 1900-luvulle ajoittuva löytö, joten sekoittuminen on ilmeisesti suhteellisen vähäistä. Multakerros Y2 sisälsi esinelöytöjen lisäksi yksittäisiä kiviä ja hieman tiilimurskaa. Kerroksen pohjassa oli koeojan koillisnurkassa myös hieman epämääräinen kiveys, joka koostui 20-40 cm kokoisista lohkokivistä (R2). Kiveys jatkui koeojan pohjoisprofiiliin, joten sen laajuutta ei saatu selville. Kiveyksen yhteydessä ei ollut esinelöytöjä, mutta kivien välissä oli yksittäisiä paloja tiilimurskaa. Kiviä oli vain yhden kerroksen verran ja niiden alla oli puhdas pohjahieta. Kiveyksen ikää tai tarkempaa funktiota ei selvinnyt, mutta se lienee samaikäinen kun maakerros Y2, eli ajoittuu todennäköisesti 1700-1800-luvulle.

Multakerroksen Y2 alla oli puhdas pohjahieta, jossa erottui kaksi mahdollista auranjälkeä. Jäljet ovat luoteis-kaakkoissuuntaisia, hieman kaarevia ja noin 5-10 cm leveitä. Koskemattoman pohjahiedan taso on koeojan kohdalla noin 4,2 m mpy (N2000).

Kuva 10. Multakerroksen Y2 alta paljastunut puhdas hietamaa ja mahdolliset auranjäljet, kuvattu lännestä. AKDG 4720:7

Kuva 11. Multakerroksen Y2 alta paljastunut puhdas hietamaa, mahdolliset auranjäljet ja kiveys R2. Kuvattu idästä. AKDG 4720:8

Kuva 12. Multakerroksesta Y2 paljastunut kiveys R2, kuvattu etelästä. AKDG 4720:9

Kuva 13. Koeojan pohjoisprofiili, kuvattu etelästä. AKDG 4720:11

Kuva 14. Koeojan eteläprofiili, kuvattu pohjoisesta. AKDG 4720:10

6. LÖYDÖT

Koekaivauksessa saatiin talteen löytöjä koeojan multakerroksista Y1 ja Y2. Multakerroksesta Y1 löytöaineisto ajoittuu pääosin 1900-luvulle, joskin varsinkin saviastian-aineistossa saattaa olla joku hieman vanhempi pala. Kerroksesta saatiin talteen yhteensä 130 löytöä, joiden yhteispaino on 4088,3 g. Kerroksen Y1 löytöjä ei kuitenkaan otettu Kansallismuseon kokoelmiin niiden nuoren iän takia sekä kerroksen sekoittuneisuuden vuoksi. Multakerroksesta Y2 löytöaineisto ajoittuu pääosin 1700-1800-luvuille, joskin aineistossa on myös ainakin yksi selvästi 1900-luvulle ajoittuva löytö sekä mahdollisesti jokunen 1600-luvulle ajoittuva punasaviastian pala. Kerroksesta löytyi yhteensä 138 löytöä, joiden yhteispaino on 967,2 g. Näistä löydöistä otettiin Kansallismuseon kokoelmiin koristelut sekä isoimmat koristelemattomat punasavikeramiikan palat, kivisavikeramiikan pala sekä liitupiipun katkelmat (KM 40965:1-23). Muut löydöt poistettiin jälkityöväiheessä.

Kuva 15. Multakerroksesta Y2 löytynyt vadin reunapala
KM 40965:1. AKDG 4720:13

Kuva 16. Multakerroksesta Y2 löytynyt vadin reunapala
KM 40965:3. AKDG 4720:14

Metalliesineet

Multakerroksesta Y1 otettiin kenttätöissä talteen yhteensä 32 metalliesinettä (2229,3 g). Esineet ovat 6 virvoitusjuomapullon repäisykorkkeja, 3 kiväärinhylsyä vuosilta 1942 ja 1943, kolikko vuodelta 1964, kiila, vasara, viila, veitsi, 2 luistimen terää, 3 helaa, pultti ja 12 naulaa.

Multakerroksesta Y2 löytyi 14 metalliesineittä (170,0 g). Esineet ovat veitsi, 6 rautanaulaa ja 7 tunnistamattomien rautaesineiden katkelmaa.

Muoviesineet

Multakerroksesta Y1 otettiin kenttätöissä talteen yhteensä 13 muoviesinettä (72,8 g). Esineet ovat sähkörasia, 2 sähköjohdon eristemuovin katkelmaa, pieni muovipullo, 2 pyykkipojan katkelmaa, sälekaihtimennaru ja siinä kiinni oleva narukello, nappi, nuppi ja 4 pientä muovikatkelmaa.

Multakerroksesta Y2 löytyi lääkepurkin muovikansi (1,8 g).

Saviesineet

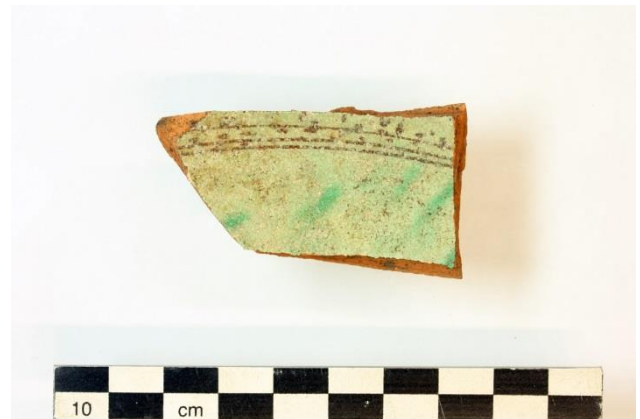
Multakerroksesta Y1 otettiin kenttätöissä talteen yhteensä 13 punasaviastian palaa (355,6 g), 8 punasavesta valmistettuja kaakelinpalaa (217,6 g), 1 pieni ja koristeluton fajanssiastian pala (1,0 g), 2 posliinastian palaa (4,3 g), posliinista valmistettu pullonkorkki (21,5 g) ja tulppasulake (23,4 g) ja 23 piiposliinastian palaa (101,1 g). Multakerroksesta Y2 löytyi yhteensä 47 punasaviastian palaa (432,4 g), 1 kivisaviastian

pala (15,6 g), 2 fajanssiastian palaa (2,2 g), 18 piiposliinastian palaa (111,7 g) ja 8 liitupiipun katkelmaa (23,0 g).

Multakerroksen Y1 punasaviastian-aineisto koostuu vatiin sekä ruukkujen tai kulhojen paloista. Suurin osa paloista on koristelemattomia. Ainoat koristelut palat ovat boluskoristeisista reunapaloja kahdesta vadista. Reunapalojen perusteella aineistossa on lisäksi vähintään kolme ruukkua tai kulhoa, joista kahdessa on keltävä lasite sekä ulko- että sisäpinnassa. Kolmas ruukkumainen astia on lasittamaton. Multakerroksen Y2 punasavi-aineisto koostuu suurimmalta osin bolus- ja hemring koristeisista vadeista. Reunapalojen perusteella vateja on vähintään seitsemän (KM 40965:1-5, 7). Lisäksi aineistossa on edustettuna yksi vati, jonka kyljessä on imitoitua hemring- ja sgraffitokoristelua (:18). Vatiin lisäksi aineistossa on reunapalojen perusteella vähintään yksi ruukkumainen astia ilman lasitetta ja koristelua (:8) sekä yksi tarkemmin tunnistamaton astia, jonka ulkopinnassa on kirkas lasite (:6). Kerroksesta Y2 löytyi lisäksi kolmijalkapadan jalka (:13) ja muutama todennäköisesti padasta peräisin olevaa pientä kylkipalaa, joiden ulkopinta on selvästi nokinen.

Kuva 17. Multakerroksesta Y2 löytynyt kolmijalkapadan jalka KM 40965:13. AKDG 4720:15

Kuva 18. Multakerroksesta Y2 löytynyt vadin kylkipala, jossa on imitoitua hemring- ja sgraffitokoristelua KM 40965:18. AKDG 4720:16

Koekaivauksen kaikki tunnistetut uunikaakelipalat ovat multakerroksesta Y1. Kaakelipaloissa on vihreä lasite, johon päälle on maalattu valkoisella maalilla. Kaikki palat ovat todennäköisesti peräisin samasta kaakeliuunista.

Koekaivauksen ainoa kivilasiastian pala (KM 40965:21) löytyi multakerroksesta Y2. Se on koristelematon kylkipala, jonka ulkopinnassa on ruskea lasite.

Fajanssiastian paloja löytyi koejasta vain muutama. Multakerroksesta Y1 löytyi vain pieni koristelematon katkelma ja multakerroksesta Y2 vain kaksi pientä palaa. Näistä yksi on reunapala, jonka ulkopinta on koristeltu sinisellä raidalla.

Myös posliinastian-aineisto on varsin vaatimaton. Multakerroksesta Y1 saatiin talteen kaksi palaa, joista yksi on kasviaiheella koristeltu reunapala ja toinen kasviaiheella koristeltu pohjapala. Multakerroksesta Y2 ei löytynyt lainkaan posliinia.

Multakerroksen Y1 piiposliinastian-aineisto koostuu kuppien, kulhojen ja lautasten paloista. Suurin osa paloista ovat koristelemattomia, mutta muutamassa reuna- ja kylkipalassa on sinistä siirtokuvakoristelua sekä moniväristä maalattua koristelua. Reunapalojen perusteella aineistossa on vähintään viisi astiaa. Multakerroksen Y2 piiposliinastian-aineisto koostuu myös kuppien, kulhojen ja lautasten paloista. Koristeltuja paloja on vain neljä,

joista kaksi ovat lautasten reunapaloja. Näissä on maalattua koristelua. Muut koristelut palat ovat siirtokuvakoristeltuja kylkipaloja. Aineistossa on reunapalojen perusteella vähintään kaksi astiaa.

Liitupiipun katkelmia löytyi vain multakerroksesta Y2. Kerroksesta löytyi kaksi pientä kopankatkelmaa (KM 40965:22) ja kuusi varsikatkelmaa (:23). Katkelmissa ei ole leimoja eikä koristelua.

Lasi

Multakerroksesta Y1 otettiin kenttätöissä talteen yhteensä 19 lasiastialöytöä (888,8 g), joista kaksi on ehjiä lasipulloja. Yhdessä ehjässä pullossa on Alkon korkki ja pullon sisällä on kuivia marjoja. Lisäksi on suu- ja pohjapaloja viidestä muusta lasipullosta. Kerroksesta löytyi myös 6 palaa ikkunalasia (23,1 g) ja lasilinssi (10,6 g).

Multakerroksesta Y2 löytyi 7 palaa astialasia (25,6 g). Kaikki palat ovat kylkipaloja ja yhdessä on rihlattia lasia. Lisäksi löytyi 15 palaa ikkunalasia (18,4 g).

Luu

Multakerroksesta Y1 otettiin kenttätöissä talteen yhteensä 11 palaa palamattomia eläimen luita ja hampaita (139,2 g).

Multakerroksesta Y2 löytyi pala palamatonta eläimen luuta ja yksi hammas (2,6 g). Lisäksi löytyi 11 palaa palanutta luuta (8,1 g).

Pii

Kaikki koeojan piilöydöt saatiin multakerroksesta Y2. Yhteensä löytyi 9 iskosta harmaasta piistä (94,6 g).

7. YHTEENVETO

Rauman kaupungissa sijaitsevalle kiinteistölle 684-1-131-177 on suunniteltu rakennettavaksi uusi pihasauna aikaisemmin puretun ulkorakennuksen tilalle. Kiinteistö sijaitsee Rauman keskiaikaisella kaupunkialueella, joten Museovirasto katsoi että suunnitellulla rakennuspaikalla tulee tehdä arkeologiset koetutkimukset. Koetutkimusten tavoite on selvittää onko paikalla säilynyt muinaismuistolain (295/1963) rauhoittamia historiallisia kaupunkikerrostumia tai rakenteita.

Koekaivausryhmä toteutti koekaivauksen virkatyönä kahden päivän aikana 25.-26.4.2016. Museovirasto kustansi tutkimukset, koska kyseessä oli pieni yksityinen hanke. Tutkittavana oleva alue oli noin 11 m² ja siihen avattiin 4 m² kokoinen koeoja. Koeojasta kävi ilmi, että pihanurmen alla oli noin 80 cm paksu multainen ja varsin perusteellisesti sekoittunut maakerros (Y1), joka sisälsi runsaasti 1900-luvulle ajoittuvaa talous- ja rakennusjätettä. Kerroksessa oli myös kivistä ja betonista koostuva kiveys (R1). Löytöjen ja historiallisten kartta-aineiston perusteella kerros Y1 ja kiveys R1 liittyvät 1890-luvulla paikalle rakennetun ulkorakennuksen käyttöön ja purkuun. Näiden alta paljastui homogeenisempi multakerros (Y2), jonka paksuus oli noin 25 cm. Kerros sisälsi pääosin 1700-1800-luvuille ajoittuvaa esineistöä. Kerros on tulkittu vanhaksi pihakerrokseksi, jonka pohjalta löytyi hieman epämääräinen kiveys. Kiveyksestä saatiin paljastettua vain pieni osa koeojan koillisnurkassa, joten sen luonne ja ajoitus jäi epäselväksi. Mitään ei kuitenkaan viitannut että se olisi huomattavasti vanhempi kuin ympäröivä multakerros. Multakerroksen alla oli puhdas pohjahiekka, jossa erottui kaksi mahdollista auranjälkeä. Paikalla olisi näin ollut peltoa ennen kaupunkiasutuksen syntyä.

8. LÄHTEET

Painetut lähteet ja kirjallisuus:

- Hiekkanen, Markus (1983). Rauma. Keskiajan kaupungit. 2. Helsinki: Museovirasto.
 Lähteenoja, Aina (1932). Rauman kaupungin historia. II, Rauma 1600 – 1721. Rauma.
 Lähteenoja, Aina (1946). Rauman kaupungin historia. I, Rauma vuoteen 1600. Rauma
 Niukkanen, Marianna, Seppänen, Liisa & Suhonen, Mervi (2014). Kaupunkirakentaminen Suomessa keski-
 ajalla. Teoksessa Lilius, Henrik & Kärki, Pekka (toim.) *Suomen kaupunkirakentamisen historia*.
 1. Helsinki: Suomen kirjallisuuden seura, s. 28-94.

Painamattomat raportit:

- Hakanpää, Päivi (2009). Rauma-Raumo. Kaupunkiarkeologinen inventointi. Museovirasto.
 Koivisto, Andreas (2011). Rauman Kalatorin arkeologiset tutkimukset vuonna 2010. Museovirasto.
 Vuoristo, Katja (2012). Vanha Rauma. Kaupunkiarkeologinen täydennysinventointi 28.5.-8.6.2012.
 Museovirasto.

Internetlähteet:

- Nurmi-Nielsen, Anna. Vanhan Rauman rakennukset. <<http://www.rauma.fi/koe-kaupunki/vanha-rauma/vanhan-rauman-rakennukset>> 18.7.2016

9. DIGIKUVALUETTELO

AKDG 4720:

Kuvaaja: Jan-Erik Nyman

1. Tutkimuskohde ja kuvan keskellä oleva suunniteltu rakennuspaikka, kuvattu kaakosta.
2. Näkymä kohti saunan suunniteltua rakennuspaikkaa, kuvattu lounaasta.
3. Koeojan länsiosasta paljastunut kiveys (R1), kuvattu idästä.
4. Koeojan 1900-luvun jätettä sisältävästä multakerroksesta (Y1) löytyneitä tulitiiliä.
5. Multakerroksen Y1 alta paljastunut multakerros Y2, kuvattu idästä.
6. Multakerroksen Y1 alta paljastunut multakerros Y2, kuvattu lännestä.
7. Multakerroksen Y2 alta paljastunut puhdas hietamaa ja mahdolliset auranjäljet, kuvattu lännestä.
8. Multakerroksen Y2 alta paljastunut puhdas hietamaa, mahdolliset auranjäljet ja kiveys R2. Kuvattu idästä.
9. Multakerroksesta Y2 paljastunut kiveys R2, kuvattu etelästä.
10. Koeojan eteläprofiili, kuvattu pohjoisesta.
11. Koeojan pohjoisprofiili, kuvattu etelästä.
12. Apulaistutkija Sara Perälä kaivaa koeojaa, kuvattu lännestä.
13. Multakerroksesta Y2 löytynyt vadin reunapala KM 40965:1.
14. Multakerroksesta Y2 löytynyt vadin reunapala KM 40965:3.
15. Multakerroksesta Y2 löytynyt kolmijalkapadan jalka KM 40965:13.
16. Multakerroksesta Y2 löytynyt vadin kylkipala, jossa on imitoitua hemring- ja sgraffitokoristelua KM 40965:18.

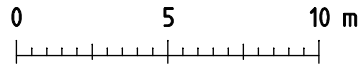
RAUMA Vanha Rauma

Jan-Erik Nyman 2016

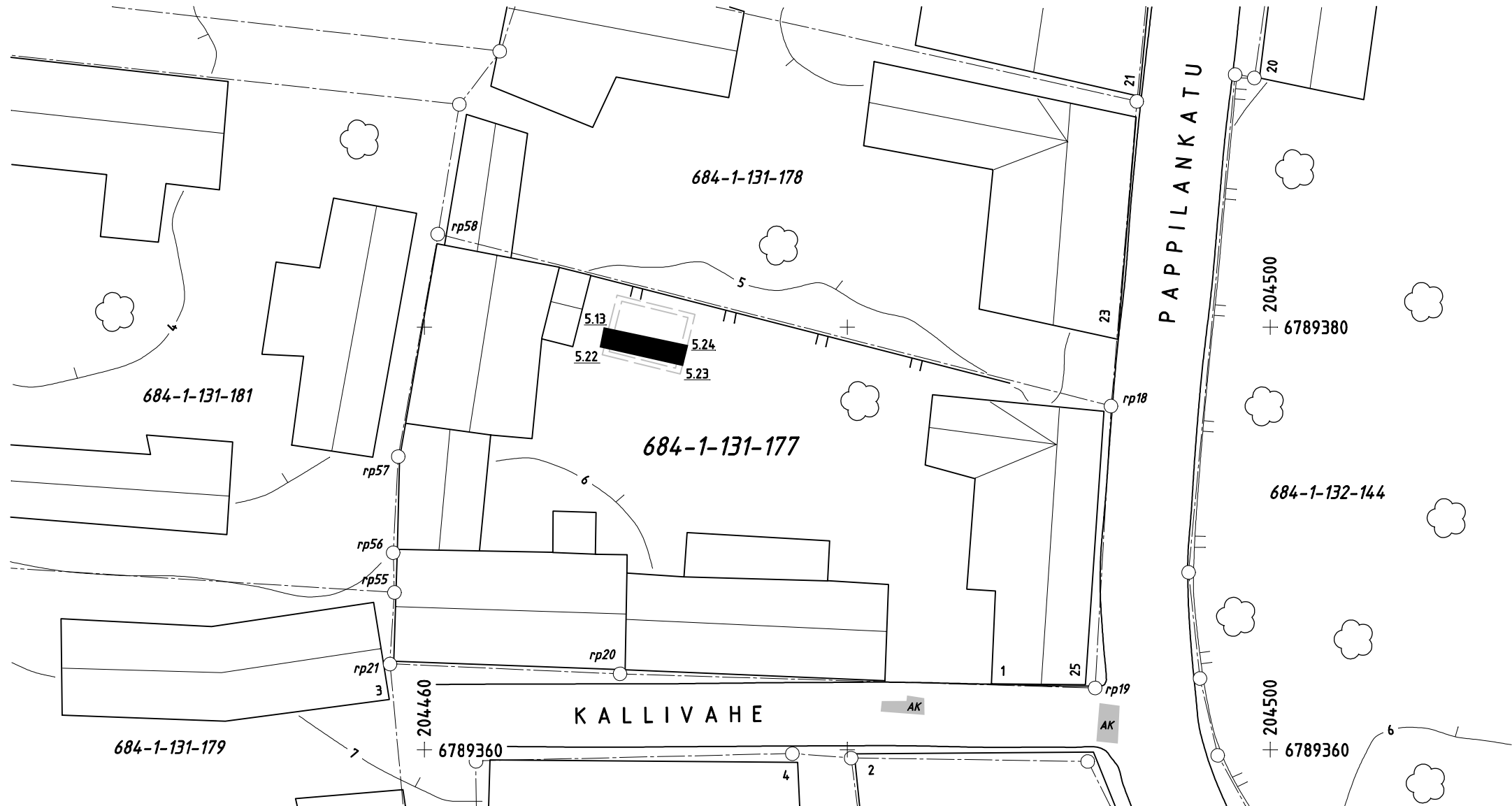
Yleiskartta 1:250

Pohjakarttana on Maanmittauslaitoksen maastokartta
Koordinaatisto ETRS-TM35FIN

Korkeuskäyrät (N2000) ovat piirretty Maanmittauslaitoksen
kahden metrin korkeusmallin mukaisesti

	koeoja		kiinteistöraja ja rajamerkki
	pintakorkeus		aita
	suunniteltu saunarakennus		lehtipuu
	2008 kaivausalue (Koivukari)		

Liite. Poistetut löydöt					
Yksikkö	Materiaali	Löytö	Määrä	Paino	Kuvaus
Y1	Alumiini	Pullonkorkki	6	3,6	Virvoitusjuomien repäisykorkkeja.
Y1	Messinki	Hylsy	3	32,1	Kolme 7,62 x 53R kaliiperin patruuna. Kahdessa on kantaleima VPT 42 ja yhdessä VPT 43.
Y1	Kupari	Kolikko	1	1,6	1 pennin arvoinen kolikko vuodelta 1964.
Y1	Rauta	Kiila	1	446,7	Varrellinen kiila.
Y1	Rauta	Vasara	1	378,7	Pajavasaran pää.
Y1	Rauta	Viila	1	159,6	Puolipyöreä viila.
Y1	Rauta	Veitsi	1	85,5	Kaksiteräinen veitsi.
Y1	Rauta	Luistin	2	540,6	Erikokoiset luistimen terät.
Y1	Rauta	Hela	3	113,4	Erikokoisia heloja. Yhdessä helassa on jäljellä kolme kiinnitysruuvia.
Y1	Rauta	Pultti	1	45,9	Pultti, jonka molemmissä päissä on mutteri.
Y1	Rauta	Naula	12	421,6	Erikokoisa nauvoja.
Y1	Muovi	Sähkörasia	1	53,7	Musta sähkörasia.
Y1	Muovi	Pullo	1	4,5	Pieni muovipullo.
Y1	Muovi	Pyykkipoika	2	3	Pyykkipojan katkelmia.
Y1	Muovi	Nuppi	1	1,1	Fasetoitu muovinuppi.
Y1	Muovi	Nappi	1	2,4	Linssimuotinen muovinappi
Y1	Muovi	Naru ja päätynappi	1	2,8	Sälekaihtimennaru ja muovinen narukello.
Y1	Muovi	Johto	2	3,2	Sähköjohdon eristemuovin katkelmia.
Y1	Muovi	Esineen katkelma	4	2,1	Pieniä muovikatkelmia.
Y1	Lasi	Pullo	1	519,3	Ehjä lasipullo kirkkaasta lasista, jossa on Alkon korkki. Pullon pohjassa on merkintä R 6. Pullon sisällä on kuivia marjoja (katajanmarjoja?).
Y1	Lasi	Pullo	1	127,9	Ehjä ja pienikokoinen lasipullo vihertävästä lasista.
Y1	Lasi	Pullo	2	38,6	Kaula- ja suukatkelmia kahdesta lasipullosta. Vihertävää lasia.
Y1	Lasi	Pullo	1	11,3	Pienikokoisen lasipullon pohja, jossa on merintä 50 K 3. Ruskeaa lasia.
Y1	Lasi	Pullo	1	14,4	Lasipullon pohjapala, jossa on merkintä K 1. Ruskeaa lasia.
Y1	Lasi	Pullo	1	50,5	Lasipullon pohjapala, jossa on merkintä R 2 60. Kirkasta lasia.
Y1	Lasi	Pullo	1	4,3	Kylkipala. Ruskeaa lasia.
Y1	Lasi	Pullo	1	15,6	Ruskeaa sulanutta pullolasia.
Y1	Lasi	Astia	1	31,8	Kahvan katkelma. Vihreää lasia.
Y1	Lasi	Astia	1	13,4	Kylkipala. Vihreää lasia.
Y1	Lasi	Astia	7	58,9	Kykipaloja. Kirkasta lasia.

Y1	Lasi	Astia	1	2,8	Kylkipala. Sinertävää lasia.
Y1	Lasi	Tasolasi	4	5,5	Vihertävää ikkunalasia.
Y1	Lasi	Tasolasi	2	17,6	Kirkasta ikkunalasia.
Y1	Lasi	Linssi	1	10,6	Kupera lasilinssi.
Y1	Punasavi	Astia	2	55,5	Vadin reunapaloja. Sisäpinnassa on boluskoristelua (aaltoviiva) ja ruskea lasite.
Y1	Punasavi	Astia	1	65,7	Ruukkumaisen astian reunapala, jonka ulko- ja sisäpinnassa on kellertävä lasite.
Y1	Punasavi	Astia	1	10,8	Astian reunapala, jonka ulko- ja sisäpinnassa on kellertävä lasite.
Y1	Punasavi	Astia	1	10,7	Astian reunapala, jossa ei ole lasitetta tai koristelua.
Y1	Punasavi	Astia	1	82	Kylkipala, jonka sisäpinnassa on boluskoristelua (raita) ja punaruskea lasite.
Y1	Punasavi	Astia	1	69,1	Kylkipala, jonka sisäpinnassa on vaaleanruskea lasite.
Y1	Punasavi	Astia	1	8,4	Kylkipala, jonka sisäpinnassa on tummanruskea lasite.
Y1	Punasavi	Astia	5	53,4	Koristelemattomia kylkipaloja ilman lasitetta.
Y1	Punasavi	Kaakeli	8	217,6	Uunikaakelin paloja, joissa on vihreä lasite. Useassa palassa lasitteen päällä on valkoista maalia.
Y1	Fajanssi	Astia	1	1	Pieni koristelematon kylkipala, jonka yhdessä pinnassa on valkoinen lasite.
Y1	Posliini	Astia	1	1,8	Reunapala, jonka ulkopinta on koristeltu vihreällä ja keltaisella kasviaiheella.
Y1	Posliini	Astia	1	2,5	Pohjapala, jonka sisäpinta on koristeltu vihreällä kasviaiheella.
Y1	Posliini	Pullonkorkki	1	21,5	Patenttikorkki.
Y1	Posliini	Sulake	1	23,4	Tulppasulake.
Y1	Piiposliini	Astia	1	1,8	Reunapala, jonka sisäpinnassa on musta koristeraita.
Y1	Piiposliini	Astia	1	0,9	Reunapala, jonka sisäpinnassa on sinistä siirtokuvakoristelua.
Y1	Piiposliini	Astia	1	1,3	Reunapala, jonka sisäpinnassa on sinistä kasviaiheista siirtokuvakoristelua.
Y1	Piiposliini	Astia	2	8,3	Koristelemattomia reunapaloja.
Y1	Piiposliini	Astia	4	37,9	Koristelemattomia pohjapaloja.
Y1	Piiposliini	Astia	4	11,5	Kylkipaloja, joiden sisä- tai ulkopinnoissa on sinistä kasvi- ja maisema-aiheista siirtokuvakoristelua.
Y1	Piiposliini	Astia	1	10,6	Kylkipala, jonka ulkopinnassa on sinisellä, punaisella ja vihreällä maalattua kasviaiheista koristelua.
Y1	Piiposliini	Astia	9	28,8	Koristelemattomia kylkipaloja.
Y1	Luu	Luu	11	139,2	Eläimen luita ja hampaita.
Y2	Muovi	Korkki	1	1,8	Valkoinen lääkepurkin korkki, jonka kannessa lukee Orion.
Y2	Rauta	Veitsi	1	27,9	Veitsen ruotokatkelma.
Y2	Rauta	Naula	6	84,7	Erikokoisia rautanauvoja ja naulankatkelmia.

Y2	Rauta	Esineen katkelma	2	22,9	Tunnistamattomia levymäisiä rautakatkelmia.
Y2	Rauta	Esineen katkelma	5	34,5	Tunnistamattomia puikkomaisia rautakatkelmia.
Y2	Lasi	Astia	1	8,6	Rihlattu kylkipala. Vihreää lasia.
Y2	Lasi	Astia	5	15,7	Pieniä kylkipaloja. Vihreää lasia.
Y2	Lasi	Astia	1	1,3	Pieni kylkipala. Ruskeaa lasia.
Y2	Lasi	Tasolasi	13	17	Vihertävää ikkunlasia.
Y2	Lasi	Tasolasi	2	1,4	Kirkasta ikkunlasia.
Y2	Punasavi	Astia	6	26,5	Pieniä koristelemattomia kylkipaloja. Sisäpinnassa on ruskea lasite.
Y2	Punasavi	Astia	6	23,2	Pieniä koristelemattomia kylkipaloja. Sisäpinnassa on viherätkä lasite ja muutamassa palassa on nokinen ulkopinta.
Y2	Punasavi	Astia	11	50,7	Pieniä koristelemattomia kylkipaloja ilman lasitetta. Yhdessä palassa on nokinen ulkopinta.
Y2	Fajanssi	Astia	1	0,9	Pieni reunapala. Ulko- ja sisäpinnassa on valkoinen tinalasite ja ulkopinnassa sinen koristeraita.
Y2	Fajanssi	Astia	1	1,3	Pieni kylkipala. Ei säilyneitä pintoja.
Y2	Piiposliini	Astia	1	3,7	Reunapala. Sisäpinnassa on mustalla maalattua verkko- ja pistekoristelua.
Y2	Piiposliini	Astia	1	3,2	Reunapala. Sisäpinnassa on sinisellä maalattua verkko- ja kasviaiheista koristelua.
Y2	Piiposliini	Astia	1	64,6	Kulhon pohjapala. Ei koristelua.
Y2	Piiposliini	Astia	1	0,7	Kylkipala, jonka ulkopinnassa on musta kasviaiheinen siirtokuvakoristelu.
Y2	Piiposliini	Astia	1	0,2	Kylkipala, jonka sisäpinnassa on vihreä kasviaiheinen siirtokuvakoristelu.
Y2	Piiposliini	Astia	13	39,3	Koristelemattomia kylkipaloja.
Y2	Pii	Iskos	9	94,6	Harmaata piitä.
Y2	Palanut luu	Palanut luu	11	8,1	Pieniä paloja palanutta luuta.
Y2	Luu	Luu	2	2,6	Eläimen luu ja hammas.